

8. *Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення : монографія. К., Атіка, 2003. 352 с.*
9. *Кучеренко І. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права : монографія. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 328 с.*
10. *Виговський О. Бездокументарні цінні папери в системі об'єктів цивільних прав. Право України. 2010. № 12. С. 95–99.*
11. *Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції) : монографія. Х., 2006. 544 с.*
12. *Kodeks spółek handlowych. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. // Dz.U. 2000 nr 94 poz. 1037 URL : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20000941037> (дата звернення 11.08.2016).*

Зозуляк О.І.

*докторка юридичних наук, доцентка,
професорка кафедри цивільного права
Навчально-наукового Юридичного
інституту Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

ДИСТАНЦІЙНЕ ПРОВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ АКЦІОНЕРІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Діджиталізація економіки в Україні, дистанційність багатьох процесів, що відбуваються у діяльності вітчизняних корпорацій обумовлюють потребу якісного правового регулювання механізмів управління ними з використанням електронних технологій.

Розвиток новітнього національного корпоративного законодавства з пріоритетністю інструментарію дистанційного управління є абсолютно об'єктивним, обумовлений як вимогами ЄС, сприйняттям українських юридичних осіб корпоративного типу як надійних партнерів, так і здатністю бізнесу функціонувати в

умовах умовах карантинних обмежень під час боротьби з пандемією COVID-19.

Серед дистанційного інструментарію управління акціонерним товариством особливе місце належить електронному формату проведення загальних зборів акціонерів.

Окреслена форма роботи загальних зборів акціонерів протягом тривалого періоду часу успішно реалізується в країнах ЄС згідно Директиви 2007/36/ЄС. Особливий науковий інтерес становить ст. 8 Директиви, якою регламентовано участь у загальних зборах через використання електронних засобів.

Так, в рамках зазначеної Директиви визначено форми застосування електронних засобів (трансляція загальних зборів наживо, двосторонній зв'язок у режимі реального часу); встановлено обмеження щодо застосування електронних засобів; окреслено гарантії встановлення особистості акціонера; забезпечено безпеку електронного зв'язку.

У той же час чинний ЗУ «Про акціонерні товариства» не містить жодної норми, яка була б присвячена особливостям проведення загальних зборів акціонерів через засоби електронного зв'язку. Водночас Верховна Рада України прийняла в першому читанні проект закону «Про акціонерні товариства» (законопроект № 2493 від 25.11.2019 р.), який закріплює та досить детально регламентує досліджувану процедуру проведення загальних зборів акціонерів.

Як вказується у пояснювальній записці законопроекту, він направлений на вдосконалення та подальшу гармонізацію законодавства про компанії, зокрема шляхом запровадження механізму проведення загальних зборів із застосуванням електронного голосування.

Наведене вище деталізується у ч. 2 ст. 36 Законопроекту, де вказується, що загальні збори можуть проводитись шляхом очного голосування (очні загальні збори) або шляхом електронного голосування (електронні загальні збори). При цьому, як випливає із ч. 7 ст. 50 законопроекту при проведенні очних загальних зборів, акціонер має право брати участь дистанційно через авторизовану електронну систему.

В інших статтях законопроекту деталізовано процедуру проведення електронних загальних зборів. Так, зокрема, йдеться про те, що в такому разі застосовуватиметься спеціальна автоматизована електронна система - програмно-технічний комплекс Центрального депозитарію цінних паперів, авторизований НКЦПФР (п. 2 ч. 1 ст. 2 проєкту № 2493). Саме з його допомогою здійснюватиметься ідентифікація та реєстрація власників цінних паперів або ж їхніх представників для участі в загальних зборах, отримання документів, голосування та участь в обговоренні, підбиття підсумків голосування, а також реалізацію інших завдань, які визначені у законодавстві.

Відносини щодо використання авторизованої електронної системи врегульовуються на підставі договору, який акціонери укладають з Центральним депозитарієм цінних паперів (ч. 3 ст. 42 проєкту № 2493).

Ст. 48 проєкту № 2493 врегулює відносини представництва акціонера на загальних зборах. Нововведенням, яке викликає значний інтерес та є не до кінця зрозумілим в реалізації є те, що представником акціонера на загальних зборах у разі дистанційної участі може виступати депозитарна установа, яка обслуговує рахунок у цінних паперах такого акціонера за умови, якщо це передбачено договором між ними. У такому випадку депозитарна установа є представником акціонера відповідно до письмово оформленого волевиявлення щодо голосування з питань порядку денного та несе відповідальність за достовірність передання інформації про таке волевиявлення.

Як відзначають аналітики, наразі не визначено конкретних випадків, коли представником акціонера буде саме депозитарна установа, яка обслуговує рахунок у цінних паперах, відкритим залишається питання щодо форми та змісту документа, що підтверджуватиме повноваження представника [1].

В рамках Законопроєкту регламентовано також процедуру ідентифікації та реєстрації акціонерів. Так, згідно п. 1 ч. 3 статті 49 законопроекту ідентифікація акціонера в авторизованій електронній системі здійснюється за допомогою кваліфікованого електронного цифрового підпису та/або інших засобів електронної ідентифікації, що відповідають вимогам, визначеним НКЦПФР.

А у відповідності з ч. 6 ст. 49 законопроекту реєстрація акціонерів (їх представників) проводиться із використанням авторизованої електронної системи в порядку, передбаченому НКЦПФР.

Окремими статтями Законопроекту регламентовано процедуру голосування. Так, голосування з питань порядку денного загальних зборів, що проводяться у електронній формі, здійснюється акціонерами (їх представниками) шляхом заповнення бюлетеню для голосування через авторизовану електронну систему протягом строку, встановленого особою, яка скликає загальні збори (ч. 7 ст. 51 законопроекту). При цьому бюлетень для голосування на електронних загальних зборах засвідчується за допомогою кваліфікованого електронного цифрового підпису акціонера (його представника) та/або інших засобів електронної ідентифікації, що відповідають вимогам, визначеним НКЦПФР (абз. 3 ч. 5 ст. 52 законопроекту).

Аналіз наведених положень законопроекту дозволяє стверджувати, що загалом процедура проведення електронних загальних зборів прописана на належному рівні, детальніше підзаконне регулювання щодо проведення електронних загальних зборів повинна розробити й затвердити НКЦПФР. Такий досвід в Комісії уже є, адже на період карантинних обмежень під час боротьби з пандемією COVID-19 рішенням НКЦПФР від 16 квітня 2020 р. № 196 затверджено Тимчасовий порядок скликання та дистанційного проведення загальних зборів акціонерів та загальних зборів учасників корпоративного інвестиційного фонду.

Цей підзаконний нормативно-правовий акт, яким регламентовано проведення дистанційних загальних зборів учасників (акціонерів) окремих корпорацій, може стати основою для розробки НКЦПФР основного порядку скликання та дистанційного проведення загальних зборів акціонерів акціонерних товариств та використання авторизованої електронної системи.

Підсумовуючи усе вищезазначене, Законопроект № 2493 варто оцінити позитивно, як такий, що відповідає міжнародним стандартам правового регулювання у сфері дистанційного проведення загальних зборів корпораціями та зможе спростити процес корпоративного управління в акціонерних товариствах.

І. Дзявун Ю. Новинки для АТ: е-голосування, невиконавчі директори та сторонні радники. – Електронний ресурс. – Режим доступу : https://zib.com.ua/ua/143226novinki_dlya_at_elektronne_golosuvannya_nevikonavchi_direkto.html

Kostruba A.V.

*Doctor of law, Professor of the Department
of Civil Law, Educational and Scientific Law
Institute State institution of higher education
«Precarpathian National University named after
Vasyl Stefanyk»*

THEORETICAL ASPECTS OF CIVIL LIABILITY OF OFFICERS OF BODY CORPORATE MANAGEMENT

The legal personality of a legal entity is embodied in the activities of its management bodies, the purpose of which is to strive to achieve the results of business activities and meet other interests of the legal entity, its participants (founders). However, in the process of interaction between the management bodies of a legal entity, situations arise when the participants in such interaction pursue different or mutually exclusive goals, which is due to the polar desire to secure corporate interests, which leads to a corporate conflict.

According to Yu. V. Zhornokuy, under the conditions of non-transparency of the majority of domestic joint-stock companies, their main advantages are implemented through current management and decision-making, largely through shadow schemes involving officials of the corporate governance body. Under such circumstances, it is easy to underestimate the profit or even harm the legal entity. Therefore, for a shareholder who has received the appropriate corporate rights, but does not have a real opportunity not only to influence, but also to control management decisions, investments are risky.

At the turn of the XX - XXI centuries, the legislation of Eastern European countries has increased the trend towards convergence of the national legal system with the legal systems of other countries. An important factor in effective cooperation in the international

economic sphere is an effective mechanism for protecting participants in corporate legal relations, which is achieved by introducing stable global legal practices into the national legislative space.

One of these is the construction of the legal liability of officials of the corporate governance body for the harm caused by their actions in the relevant area.

In Ukraine, the regulatory implementation of this legal structure is associated with the spread of threats to the stability of the banking system, such as the implementation of risky operations by banks (excessive lending to persons associated with the bank).

The study of this institution requires terminological certainty of the concept of corporate governance, which has more economic content than legal. Moving in this direction, it should be recognized that its formula is that the subject of such management is the one who ensures the legal personality of the legal entity, which is revealed in its known features.

Consequently, the corporate governance system consists of the management bodies of the legal entity, which ensure its organizational unity and participation of the legal entity in civil turnover on its own behalf. Such bodies are the Supreme management body - the corporate rule-making body (general meeting of participants (shareholders)) and the executive management body – the management board, the directorate (director).

Today, there are five main models of corporate governance that are based on historical, cultural, and industry-specific factors. (Anglo-American, German, Japanese, Soviet, and post-Soviet). It is considered that these models of corporate governance have a territorial context of financial capital concentration. The development of each of them received not only a theoretical basis, but also a practical scope of its application. Despite this, the principle of building the corporate governance structure of a legal entity remains a factor of their unity.

Due to the differentiated nature of corporate governance and the multidimensional nature of its legal personality, the scope of authority to manage a corporation cannot be concentrated within the authority of a single entity.

This variation in the competence of corporate governance bodies of a legal entity provides for differentiation of the level of legal